

Näin hoidan naapurini kesämökilläkin – langattomasti

Vuoden 2000 alussa käyttöön otettu Terveysportti-portaali on vuosi vuodelta lisännyt suosiotaan suomalaisten terveydenhuollon ammattilaisten eniten käyttämänä tiedonlähteenä (Tavast 2011). Terveysportin tietokannoista suosituimpia ovat lääketietokannat ja Lääkärin tietokannat, joista molemmista avataan kuukausittain yli miljoona artikkelia.

Lääkärin tietokantojen historia juontaa juurensa paljon Terveysportin syntyäkin kauemmaksi. Lääkärin käsikirjan ensimmäinen levykkeillä tietokoneille asennettava versio esiteltiin jo vuonna 1989. Lääkärin tietokannat julkaistiin CD-levyllä vuonna 1991, ja kyseessä olikin kaikkien aikojen ensimmäinen CD-levy, jonka aineisto koottiin kokonaan Suomessa. Kirjasta julkaistiin vuonna 2011 jo kymmenes painos, joten painotuotteella on edelleen vetovoimaa sähköisten jakelukanavien kehityksestä ja yleistymisestä huolimatta (Snicker 2011). Sen sijaan CD-levyn kysyntä hiipui nopeiden internetyhteyksien yleistymisen myötä, ja sen tuotanto lopetettiin vuonna 2009.

Kännyköiden mahdollisuudet Terveysportin tietokantojen jakelussa havaittiin jo varhain Nokian muistikortilla varustettujen puhelinten maailmanvalloituksen myötä. Jo kesällä 2001 Mobile EBM Guidelines -ohjelma (Lääkärin käsikirjan englanninkielinen versio) ehti viime hetkellä mukaan Nokian kansainväliseen ohjelmointikilpailuun Singaporessa – ja voitti toisen palkinnon sarjassaan. Pian valmistui myös Palm-tieturissa toimivan ohjelman prototyyppi. Myöhemmin yhteistyössä lääkeyritys Pfizerin kanssa Terveysportin tietokantoja jaettiin lääkäreille koekäyttöön kommunikaattoreiden kanssa, ja käyttäjät olivat palveluun tyytyväisiä: syksyllä 2003 kerättyjen

haastattelujen ja lokitiedostojen perusteella käyttökokemukset olivat erittäin tai melko positiivisia 95 %:lla käyttäjistä, ja yli 80 % vastaajista käytti mobiilitietokantoja päivittäin.

Pfizer-yhteistyön loputtua Terveysportin mobiilikäyttö ei kuitenkaan lisääntynyt odotetusti, ja lopulta tekniikan kehitys ja puhelinmarkkinoiden muuttuminen aiheutti muistikorttiversiolle CD-levyn kohtalon. Käyttäjiltä alkoi kantautua toiveita älypuhelimien nettiseläusominaisuuksia hyödyntävästä, Nokia-sidonaisuudettomasta Terveysportista. Uudessa tablettitietokoneissaan Terveysportti ei toiminut ongelmitta.

Termi mHealth kuvaa mobiililaitteiden – puhelimien, tablettitietokoneiden ja kämmen-tietokoneitten – käyttöä erilaisiin terveydenhuollon tarkoituksiin (Chomutare ym. 2011). mHealth on osa laajempaa eHealth-käsitettä. mHealth-sovellukset ovat viime aikoina yleistyneet erityisesti kehittyvissä maissa, joissa niiden etuina ovat tietoliikennekaapelointia edullisemmin rakennettavissa oleva verkosto ja laitteiden suhteellinen edullisuus tavanomaisiin tietokoneisiin verrattuna. Duodecim-lehdessä on tänä vuonna kerrottu mobiililaitteiden käytöstä afrikkalaisessa terveydenhuollossa (Niemi 2012).

Mobiililaitteille ja tablettitietokoneille räätälöity mobiili Terveysportti (<http://terveysportti.mobi>) esiteltiin ensimmäisen kerran Helsingin lääkäripäivillä 2012. Mobiilin Terveysportin käyttöliittymä on mobiililiittymien tapaan pelkistetty latauksen sujuvuuden takaamiseksi, mutta siinä on mukana varsin paljon tavanomaisen Terveysportin sisältöä: Lääkärin käsikirja, lääkkeet, akuuttihoito-opas, kuvatietokanta, ICD-10-koodit, Duodecim-lehti, osoitekirja, Käypä hoito -suositukset,

Matkailijan terveysopas, toimenpideluokitus ja Uutispalvelu Duodecim. Tuoreet uutiset ovat luettavissa sivun yläreunassa, ja alareunassa näkyy vain mobiiliversiolle suunniteltu ominaisuutena kolme viimeksi päivitettyä Terveysportin artikkelia. Mobiiliversiossa on myös mahdollista merkitä tähdellä omat suosikkiartikkelinsa ja saada ne sitten nopeasti näkyviin Omat suosikit -palkista (KUVA).

Terveysportti.mobi toimii nettiyhteyden välityksellä kaikissa markkinoilla olevissa älypuhelimissa ja tablettitietokoneissa. Mobiiliversio on Duodecim-seuran jäsenille Lääkärin käsikirjaa ja Akuuttihoitopasta lukuun ottamatta avoin, ja lääketieteen opiskelijoille kokonaan avoin. Sisään pääsee Terveysportin tunnussanoilla.

Pikatiedot ovat Lääkärin käsikirjan tavallista tiiviimpiä ohjeita avohoidon vastaanotoilla usein esiintyviin ongelmiin ja tilanteisiin. Monet Pikatiedot perustuvat Lääkärin käsikirjan pidempään artikkeleihin. Osassa Pikatietoja näkökulma on kuitenkin erilainen, oireesta tai prosessista lähtevä. Tiiviin muotonsa johdosta Pikatiedot sopivat erityisen hyvin pieninäytteisiltä mobiililaitteilta luettaviksi, ja ne löytyvätkin terveysportti.mobi-sovelluksesta omana lukunaan heti Lääkärin käsikirjan selauksen ja hakuosumalis-

tan alusta, ennen pidempiä artikkeleita. Pikatiedot ovat luettavissa myös tavallisessa Terveysportissa Lääkärin käsikirjasta normaaliin tapaan hakuosumina Pikatietoa-otsikon alla, selaustoiminnolla tai pääartikkelien alkuun sijoitettujen linkkien kautta. Tähän lehteen on sivuille 1413–1414 poimittu kaksi Pikatieto-artikkelia (Anafylaksia ja Virtsatietulehdus).

Mobiiliin Terveysporttiin on kohdistunut vuoden 2012 kolmen ensimmäisen kuukauden aikana noin 35 000 hakutapahtumaa, ja sieltä on avattu noin 15 000 artikkelia. Määrä on siis toistaiseksi ollut varsin vähäinen Terveysportti-hakuihin verrattuna. Tietokannoista eniten on käytetty Lääkärin tietokantoja, Käypä hoito -suosituksia ja Akuuttihoiton tietokantoja.

Mobiili- ja tablettiseläinlaitteista yleisimmin käytettiin iPhonea (40 % hakutapahtumista), sitten Android-laitteita (30 %), SymbianOS-laitteita (14 %), iPadia (10 %) ja WindowsPhonea (7 %). 70 % hakutapahtumista tapahtui Helsingin alueella. Muualla maassa käyttö oli hyvin vähäistä, sillä seuraavana tuli Tampereen alue 7 %:n osuudella. Tablettitietokoneista iPad-laitteella selattiin yhtä paljon tavallista kuin mobiiliakin Terveysporttia, Android-tableteilla mobiiliversion selaaminen oli yleisempää.

KUVA. Mobiilin Terveysportin avausnäkyä.

PÄÄKIRJOITUS

Mobiili Terveysportti tarjoaa nopean mahdollisuuden päästä lääketieteellisen tiedon lähteille silloinkin, kun kiinteää internetyhteyttä ei ole käytettävissä. Tyypillinen käyttötilanne voisi olla etäkäyttö töissä esimerkiksi kotikäynneillä tai liikkuvissa yksiköissä. Mobiili Terveysportti tarjoaa mainion mahdollisuuden auttaa pulassa olevaa perheenjäsentä tai naapuria myös mökkiolosuhteissa, koska Terveysportista löytyvät tavallisen kännykkäverkon kautta niin ajantasaiset hoito-ohjeet kuin lääketietokannatkin apteekkien yhteystietoihin. Nähtäväksi jää, yleistykö tablettilaitteiden käyttö esimerkiksi sairaaloissa, jolloin mobiilin Terveysportin käyttö voisi lisääntyä huomattavasti. Nopeiden 4G-verkkojen yleistyminen tulevaisuudessa auttaneet tätä kehitystä. ■

KIRJALLISUUTTA

- Chomutare T, Fernandez-Luque L, Arsand E, ym. Features of mobile diabetes applications: review of the literature and analysis of current applications compared against evidence-based guidelines. *J Med Internet Res* 2011;13:e65.
- Niemi M. Langattomat IT-sovellukset kehittyvien maiden terveydenhuollossa. *Duodecim* 2012;128:335–6.
- Snicker L. Lääkärin käsikirja – klassikosta jo kymmenes painos. *Duodecim* 2011;127:510–1.
- Tavast A. Terveysportti – vasta kymmenen vuotta. *Duodecim* 2011;127:300–1.

JUKKAPEKKA JOUSIMAA, LT,
päätoimittaja
Kustannus Oy Duodecim
PL 874, 00101 Helsinki

SIDONNAISUUDET

Lääkärin tietokantojen päätoimittaja (Kustannus Oy Duodecim)